

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

“Η ΨΩΡΟΚΩΣΤΑΙΝΑ,,

Ἡ «Ψωροκώσταινα», ἡ ἐν τῇ παρωνυμίᾳ αὐτῆς ταύτῃ προσωποποιήσασα τὴν οικονομικὴν ἀθλιότητα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς ζοφερὰς ἡμέρας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, κατήγετο ἐκ Κυθωνιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἦν σύζυγος ἐντίμου τινὸς ἐμπόρου τῆς εὐημεροῦσης τότε πόλεως τῶν Κυθωνιῶν, τοῦ Χατζῆ - Κώστα Ἀἰθαλιώτη, ὀνομαζομένη Πανώρηα.

Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας, 3ην - 4ην Ἰουνίου 1821, καθ' ἃς, ἅμα τῇ πρὸ τῶν Μοσχονησίων ἐμφάνισι τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, ἡ πόλις τῶν Κυθωνιῶν ὑπέστη πανωλεθρίαν, ἡ ἀτυχὴς Πανώρηα εἶδε πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀνηλεῶς σφαζόμενον τὸν σύζυγον, τὰ δὲ τέσσαρα αὐτῆς τέκνα ἀπαγόμενα εἰς τὴν αἰγυμαλωσίαν ὑπὸ ἀγρίου ὀθωμανοῦ. Τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας καὶ τὸ οὐχὶ ἐπίζηλον τῆς μορφῆς διέσωσε τὴν ἀτυχῆ Πανώρηαν, ἥτις ἔκφρων ἐρρίφθη ὑπὸ φιλανθρώπου Ψαριανοῦ ἐντὸς

λέμβου καὶ ὠδηγήθη μετ' ἄλλων θυμάτων τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς λεηλασίας τῶν Κυδωνιῶν εἰς Ψαρά. Ἐνταῦθα, ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὁμοιοπαθοῦς διδασκάλου τῶν Κυδωνιῶν Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς Πελοπόννησον καὶ βραδύτερον εἰς Ναύπλιον, ἅμα ὡς τοῦτο ἠλώθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Πανώρρα πᾶσαν τὴν στοργὴν τῆς συνεχέντρωσεν ἤδη εἰς τὸν γηραιὸν διδασκαλὸν Βενιαμίν, τὸν ὁποῖον ὁμως ταχέως ἐπέπρωτο νὰ θρηνήσῃ ἀποθανόντα ἐκ τοῦ μαστίζοντος τότε τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου φοβεροῦ λοιμώδους τύφου, οὗ τὰ σπέρματα κατέλιπον εἰς τὴν ἀλωθεῖσαν πόλιν οἱ ἀναχωρήσαντες ὄθωμανοὶ κάτοικοι αὐτῆς.

Ἡ ἀτυχὴς πρόσφυξ, ἐγκαταλειφθεῖσα μόνη καὶ ἄγνωστος ἄνευ οὐδεμιᾶς προστασίας ἐν τῇ ὑπερπληθούσῃ τότε κατοίκων Καθέδρᾳ τῆς Κυβερνήσεως, κατώρθου ἄλλοτε μὲν ἐργαζομένη καὶ ἄλλοτε ἐπαιτοῦσα νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον αὐτῆς· ὅτε δὲ πανταχόθεν τῆς ὑπὸ τοῦ κατισχύσαντος Ἰμβραήμ - πασᾶ ἐρημωθείσης ἐλληνικῆς χώρας ἤχθησαν εἰς Ναύπλιον τὰ ὄρφανὰ τῶν Ἑλλήνων, τὰ ὁποῖα ἢ φιλανθρωπία διέσωσεν ἐκ τῆς αἰχμηλωσίας καὶ τῆς σφαγῆς τῶν Τούρκων, ἔσπευσε καὶ ἡ Πανώρρα νὰ ζητήσῃ καὶ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῆς τινὰ τούτων, εἰς ᾧ παρεῖχε φιλοστόργως πᾶσαν ἀντίληψιν καὶ προστασίαν. Ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν νέαν αὐτῆς οἰκογένειαν ἡ Πανώρρα παρημέλησε τελείως ἑαυτῆς· περιήρχετο τὰς οἰκίας τῆς πόλεως ἐπαιτοῦσα ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τῆς καὶ ἠσκέετο τρεφομένη διὰ ξηροῦ ἄρτου. Τότε ἐκ τῆς πενιχρότητος τῆς περιβολῆς καὶ τῆς διαίτης αὐτῆς ἐπωνομάσθη γλευαστικῶς ὑπὸ τῶν ἀγαιοπαίδων τῶν διαιτωμένων ὑπὸ τὸν προμαχῶνα τοῦ Μόσχου (τῶν Μοσχομαχῶν), *Ψωροκόσταινα*, τὴν δὲ παρωνυμίαν αὐτῆς ταύτης μετέδωκε καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, καθ' ὃν χρόνον αἱ περιπέτεται τοῦ πολέμου καὶ αἱ ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν συμφοραὶ εἶχον καταστήσει τὰ ταμεῖα αὐτῆς ἐντελῶς κενά.

Κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῆς 8ης Ἰουνίου 1826, καθ' ἣν μετὰ θερμὴν καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ ὁμιλίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους ἀειμνήστου Γεναδίου συνέστη ἡ «ἐπιτροπὴ τῆς αὐτοπροαιρέτου εἰσφορᾶς», ἣτις καθιδρυθεῖσα ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας τοῦ Στρατῶνος ὑψουμένης γηραιᾶς Πλατάνου ἐδέχετο τοὺς ἐκουσίους ἐράνους τῶν πολιτῶν ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἀναγκῶν τῆς ἀγωνιώσης τότε Ἑλλάδος, δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατηθῇ καὶ ἡ ἀτυχὴς Πανώρρα. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ κήρυκος Παράσχου, ὅστις ἀπὸ

πρωίας ἐκάλει τὸν λαὸν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Πλατάνου, ὑπήκουσε καὶ ἡ φυγὰς τῶν Κυθωνίων, ἧτις ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς πλατείας ἔνθεν ἤκροατο τοῦ διδασκάλου σπεύδει καὶ διασχίσασα μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὸ ἀσφυκτικῶς πληροῦν τὴν πλατεῖαν πλήθος, προσέρχεται πρὸ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τῶν εἰσφορῶν τὸν ἀργυροῦν αὐτῆς δακτύλιον καὶ ἐν γρόσιον, ὅπερ μόνον ἐπιμελῶς ἔκρυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτῆς. "Αφθονα δάκρυα καὶ ζωηραὶ ἐπευφημίαι πάντος τοῦ παρισταμένου λαοῦ διεδήχθησαν τὴν ἐξόχως πατριωτικὴν ταύτην σκηνήν.

Ἡ φιλόστοργος Πανώρηα δὲν ἐπέιθετο νὰ ἀποσπασθῇ τῶν ὄρφανῶν τῆς, ἅτινα εἶχον πληρώσει τὸ ἐκ τῆς αἰγμυλωσίας καὶ τοῦ ἐξαφανισμοῦ τῶν ἰδίων τέκνων ἀπομεινᾶν ἐν τῇ μητρικῇ καρδίᾳ κενόν, καὶ ὅταν ἡ πατρικὴ τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου πρόνοια συνέστησε τὸ πρῶτον τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἱεροδιδασκάλου Νικητοπούλου Ὁρφανοτροφεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ περισυνέλεξε πάντας τοὺς ἀγνώστων γονέων ὄρφανούς, τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Ναυπλίου διακτιωμένους, ἡ ἀτυχῆς Πανώρηα, κατοικοῦσα ἐν τῷ ἀπέναντι τοῦ καταστήματος τοῦ Ὁρφανοτροφείου (νῦν στρατῶνος τοῦ Ὀπλοστασίου) σωζομένῳ ἔτι καὶ νῦν ἀρχίῳ Ἐνετικῷ Πανδοχείῳ, προσελήφθη τῇ αἰτήσει τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὄρφανῶν, ὡς πλύντρια τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐξετέλει ἄνευ τινὸς ἀμοιβῆς καὶ μετὰ πάσης προθυμίας μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ βίου τῆς· ἐφ' ᾧ καὶ ταύτην θανοῦσαν ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐναρξίν τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἐκήδευσαν πάντες οἱ Ὁρφανοὶ ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει.

Εἰς τῶν τροφίμων τοῦ Ὁρφανοτροφείου τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου, βραδύτερον ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ, μετὰ συγκινήσεως καὶ στοργῆς ἰδιαζούσης ἀνεμιμνήσκατο πάντοτε τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἔκτακτον ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην τῆς ἐναρξέτου ταύτης γυναικὸς πρὸς τὰ ὄρφανά.

Μ. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΙΑΤΡΟΝ

ΔΕΝ σκότιωνε τοὺς ἀσθενεῖς μοιάχα χάριν γούστου
ἐσκότιωνε καὶ τοὺς γεροὺς μὲ τοὺς ... λογαριασμούς του !

Ο ΣΥΡΙΑΝΟΣ